

програмного забезпечення і складними когнітивними структурами знань, що актуалізуються при спілкуванні людини і машини.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Поспелов Д.А. Моделирование рассуждений: опыт анализа мыслительных актов. – М.: Радио и связь, 1989. – 184 с.
2. Потапова Р.К. Новые информационные технологии и лингвистика. – М.: Изд-во Московского государственного лингвистического университета, 2002. – 212 с.
3. Хартунг Ю., Брейдо Е. Гипертекст как объект лингвистического анализа // Вестник МГУ. – Сер. 9. – № 3. – 1996. – С. 114-128
4. Fink J., Kobsa A., Schreck J. Personalised hypermedia information through adaptive and adaptable system features: User modeling, privacy and security issues / A. Mullery, M. Besson R. Campolargo, R. Reed (Eds.), Intelligence in Services and Networks: Technology for Cooperative Competition. – Berlin, Heidelberg: Springer, 1997. – P. 459-467
5. Murray T., Shen T., Piemonte J., Condit C., Thibedeau J. Adaptivity for conceptual and narrative flow in hyperbooks: The metalinks system // Proceedings of the International Conference on Adaptive Hypermedia and Adaptive Web-based Systems. – Trento, Italy, Aug. 2000. – P. 155-166.
6. Thuring M., Hannemann J., Haake J.M. Hypermedia and cognition: Designing for comprehension // Communications of the ACM. – No. 38 (8). – 1995. – P. 57-66.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ірина Біскуб – докторант Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доцент кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: прикладна і комп'ютерна лінгвістика.

ЛОГІЧНІ КОНЕКТОРИ ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ СКЛАДНИК СУЧАСНИХ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗМІ (на матеріалі телевізійного дискурсу)

Надія ГАПОТЧЕНКО, Лілія ЛЕТЧЕНЯ (Горлівка, Україна)

У статті розглядаються основні чинники семантики, прагматики та функціонування логічних конекторів у сучасній французькій мові, вивчаються специфічні комунікативні ознаки логічних конекторів у французькому телевізійному дискурсі.

The article observes main semantic, pragmatic and functional features of the logical connectors in modern French, it studies specific communicative peculiarities of the logical connectors in French television discourse.

Постановка проблеми, її актуальність та зв'язок із науковими завданнями. Сучасна мовознавча парадигма передбачає усебічне вивчення дискурсивних ознак мовленнєвої інформації, спрямованої на суспільство, як чинника розуміння глибинної сутності феномена засобів масової комунікації та впливу на думку та загальний настрій нації. Отже, актуальним вбачається комплексне дослідження комунікативних, прагматичних, функціональних, антропоцентричних та інших аспектів повідомлень у ЗМІ. Крім того, зв'язність та логічність побудови таких повідомлень є одним з чинників їхнього адекватного розуміння адресатом. У цьому сенсі вагомим чинником є прийом регулярного та обов'язкового застосування у медіа-дискурсі так званих логічних конекторів (слів-зв'язок, дійктичних маркерів тощо).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Логічні конектори як комунікативні відмінності усного дискурсу та політичної комунікації на матеріалі французької мови були неодноразово предметом дослідження мовознавців (О.Б.Олександровська, М.Д. Гулей, К. Кербра-Орекьоні, А. Ребуль, С. Пекарек, А. Троньон та ін.). Проте, логічні конектори як спосіб побудови логічного та зв'язного дискурсу сучасного французького телебачення залишаються досі комунікативним феноменом, перспективним для мовленнєвих розвідок.

Метою нашої статті є встановлення особливостей семантики та прагматики логічних конекторів, які функціонують у сучасному французькому мовленні, виявлення чинників добору та функціонування логічних конекторів у сучасному французькому телевізійному дискурсі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: розглянути підґрунтя комунікативного феномену логічних конекторів, охарактеризувати основні види конекторів, проаналізувати аргументативну базу конекторів, що застосовуються у французькому телевізійному медіа-дискурсі.

Логічні конектори слугують допоміжними прийомами в організації зв'язних текстів, висловленні та мовленнєвій мотивації думок, активному мовленні та сприйнятті мовленнєвої інформації тощо. У різних сучасних мовознавчих парадигмах існують поняття, які фактично

є частково або повністю синонімічними феномену логічних конекторів (маркери зв'язності, логічні артикулятори, дійктичні показники, слова-зв'язки тощо). Особливу комунікативну роль мають логічні конектори, що застосовуються в усному мовленні, оскільки візуальне сприйняття текстової інформації у таких випадках є відсутнім, а, відтак, логічність та зв'язність викладення змісту, як складники адекватного сприйняття повідомлення адресатом, стають можливими у великій мірі за рахунок уживання відповідних засобів, до яких належать й логічні конектори.

Популярність логічних конекторів як предмета мовознавчого дослідження призвела до виокремлення великої кількості типів конекторів та існування їхніх численних класифікацій – за належністю до окремих частин мови, за тематичною спрямованістю тез, які вони аргументують, за ступінем популярності у мовленнєвій мотивації, за кількістю значень (моно- та полісемантичні тощо), за критерієм об'єктивності (об'єктивні та суб'єктивні) та інші [1].

Кожен з логічних конекторів належить до конкретної частини мови та, відповідно, має притаманні їй морфологічні категорії. Наприклад, логічний артикулятор наслідку *il en découle que* ґрунтується на уживанні не особової форми дієслова першої групи у теперішньому часі дійсного способу. Крім того, існує велика кількість логічних артикуляторів наслідку, що є актуалізованими у мовленні як іменники (*conséquence, conclusion, fruit, issue, retentissement*); наслідкові сполучники, сполучникові слова, групи слів тощо (*au point que, tellement que, de manière que, sans que, trop pour que* тощо); прийменники (*de manière à, jusqu'à*); як зазначалося вище, дієслова (*provoquer, exciter, obliger, pousser*); різні типи речень (еквівалентні обставинам часу, відносні, безсполучникові тощо). На прикладі наведених логічних конекторів наслідку можна дійти висновку, що природа конекторів може бути як лексична (та, що базується на відповідній семантиці слів), так і граматична (та, що будується на окремих морфологічних категоріях застосованих у якості конекторів слів, або синтаксична, продемонстрована на рівні структури речення та фрази).

Крім класифікації конекторів за належністю до окремої частини мови розповсюдженою є їхня семантична та синтаксична класифікації. Ураховуючи семантичні різновиди характеристик конекторів, слід виокремити конектори логічного викладення змісту (*en premier lieu, primo, enfin, d'abord, ensuite, en ce qui concerne*), конектори аргументації (*c'est pourquoi, pour cette raison, toutefois, puisque*), хронологічні конектори (*la veille, depuis ce temps, il était une fois*), конектори протиставлення (*d'une part, d'autre part, au lieu de, par ailleurs*) та багато інших різновидів конекторів. Іноді виокремлені за семантичним принципом типи конекторів є настільки розповсюдженими та уживаними у французькому мовленні, що мають свої підтипи. У такий спосіб, у загальному масиві конекторів часу виокремлюються конектори, які підкреслюють дію, що передує (*avant que, hier, auparavant*); такі, що передають дві або більше одночасних дій (*pendant ce temps, quand, lorsque*) та , нарешті, конектори, які висвітлюють майбутній аспект події (*puis, ensuite, dans quelques jours*). Окремою є класифікація конекторів за локалізацією у просторі тексту. Наприклад, конектори з проспективною спрямованістю (*on aura soin de..., par conséquent, ensuite*), конектори з анафоричною відсилкою (*dès le début, en première partie*).

Функціональна роль конекторів у просторі текстів, розрахованих на масового адресата, зумовлена передусім необхідністю створення логічно побудованої, зв'язної текстової єдності, зрозумілої та такої, що потенційно може бути адекватно сприйнятою адресатом. Текст та дискурс ЗМІ є результатом поєднання багатьох мовленнєвих актуалізацій засобів, що існують у системі французької національної мови. Висока інформативність є однією з типових рис мовленнєвих утворень такого виду. Адекватне сприйняття інформації повідомлень ЗМІ вимагає застосування допоміжних засобів створення зв'язності та логічності текстів, що їх автори добирають залежно від загальних дискурсивних ознак створюваного тексту (нарративний, аргументативний, дескриптивний, експлікативний тощо). Мовні логічні конектори належать до так званих експліцитних засобів створення зв'язного тексту, оскільки їхня формальна, традиційна семантика збігається з ситуативною.

У французькому телевізійному просторі текстові повідомлення набувають численних дискурсивних ознак зорової та слухової перцепції, завдяки яким вони мають більший

комунікативний успіх у адресата-глядача у порівнянні з подібними або тими самими повідомленнями у друкованому вигляді. Проте, комунікативна роль різноманітних логічних конекторів у телевізійному дискурсі залишається вагомим:

L'OMS a constaté des allergies au vaccin GSK au Canada.

[...] ce sont des réactions allergiques. Mais ce qui a inquiété surtout l'OMS c'est que sur un lot de 172 milles vaccins qui a été livré fin octobre par GSK habituellement on observe une à deux réaction de ce type et là il y en a eues 6.

Ce sont des autorités sanitaires qui ont donné l'alerte il y a quelques jours. Du coup ces doses ont été mises de côté en attendant les résultats d'une enquête.

Alors personne ici n'est encore alarmiste parce que les réactions observées dont je vous parlais ont été de courte durée. Alors que les 6 personnes touchées seraient complètement rétablies. Aujourd'hui au Canada donc la campagne de vaccination se poursuit.

Près de 7 millions de Canadiens sont déjà protégés dans 7 provinces sur 10. Le vaccin est accessible à tous, le lien de confiance n'est donc pas encore rompu avec le groupe pharmaceutique.

S'il devait l'être d'ailleurs ce serait un vrai problème puisque GSK est le seul fournisseur du Canada qui lui a commandé plus de 50 millions de doses (La chaîne BFM TV 24.11.09)

У наведеному вище прикладі з телепередачі повідомляється про соціальну проблему, що виникла у межах цілої країни – алергію на вакцину у Канаді. Автори надають інформацію «за» та «проти» вакцини та самої процедури вакцинації. Цей фрагмент програми має не тільки аргументативну природу, але він містить окремі чинники експлікативного дискурсу (уживання теперішнього часу дійсного способу, кількісні дані). Цьому фрагменту також притаманні окремі риси інших видів дискурсу, наприклад, експресивного (уживання окремих традиційних фігур *ce sont des autorités sanitaires qui ont donné l'alerte, le lien de confiance n'est donc pas encore rompu* тощо). Отже, наведена текстова інформація є сполукою кількох видів дискурсів, в якій застосовано різні види конекторів з метою досягнення бажаного комунікативного ефекту – повідомити глядачам про проблему, що існує; пояснити, як саме розвивається ситуація та вирішується питання; переконати, що проблема вирішується та на сьогодні не є загрозою; змусити глядачів співпереживати та залучити їх до обговорення ситуації, обмірковування особистої позиції тощо. Роль логічних конекторів у контексті відіграють слова, що належать до різних частин мови. Наприклад, ситуативним конектором протиставлення виступає сполучник *mais*, хронологічними конекторами є прислівники *habituellement* та *aujourd'hui*. Оригінальним є використання часу дієслів в якості базового логічного конектора фрагменту. Минулий та теперішній часи дійсного способу поєднуються з умовним способом, який застосовується для номінації одного з можливих шляхів розвитку проблеми.

Інший уривок з інформаційно-аналітичної програми інформує про стан речей у сучасній французькій школі. Вчителі виступають проти скорочення місць, адміністрація та уряд пропонують свою версію вирішення проблеми, але у цій ситуації учні все ж таки страждають більш за все. Щоб виокремити усі складові питання, автор уживає логічні конектори *d'un côté, de l'autre (côté)*. У фрагменті *D'un côté, on supprime des postes dans l'éducation nationale, c'est-à-dire, vous l'avez entendu dans les revendications de ceux qui ont manifesté cet après-midi* промовець уживає аргументацію тлумачення. У *Trois catégories de personnes peuvent assurer les cours : d'abord, les professeurs titulaires, puis les professeurs remplaçants et enfin les vacataires* комунікативна вагомість експліцитних логічних конекторів послідовності *d'abord, puis, enfin* підсилюється аргументом перерахування та риторичним прийомом еліпсиса. А наступна фраза фрагменту *Problèmes : les professeurs titulaires sont du moins à moins nombreux, ce sont donc les remplaçants qui occupent leurs postes à plein temps mais qui ne sont plus disponibles pour leur mission initiale* є власне побудованою на еліпсисі. До того ж, у фразах *Trois catégories de personnes peuvent assurer les cours : d'abord, les professeurs titulaires, [...] та Problèmes : les professeurs titulaires sont du moins à moins nombreux [...]* імпліцитними логічними конекторами можна вважати навіть пунктуаційний знак – двокрапку, яка підкреслює тема-рематичний контур фрази:

Les enseignants sont contre la suppression des postes.

D'un côté, on supprime des postes dans l'éducation nationale, c'est-à-dire, vous l'avez entendu dans les revendications de ceux qui ont manifesté cet après-midi.

De l'autre, on a reconnu au CDD et aux vacataires pour boucher les trous dans le planning, les vacataires que certains enseignants appellent les professeurs jetables.

Trois catégories de personnes peuvent assurer les cours : d'abord, les professeurs titulaires, puis les professeurs remplaçants et enfin les vacataires. Problèmes : les professeurs titulaires sont du moins à moins nombreux, ce sont donc les remplaçants qui occupent leurs postes à plein temps mais qui ne sont plus disponibles pour leur mission initiale.

Pas assez de professeurs remplaçants, mais également pas assez de vacataires. Du coup, les élèves se retrouvent régulièrement sans cours ou au mieux avec un défilé d'intervenants (La chaîne BFM TV 24.11.09)

Наукові результати. Висновки та перспективи подальших досліджень. Проаналізовані приклади конекторів та уривків з телевізійного дискурсу доводять, що у сучасному французькому мовленні функціонують багато різних видів логічних конекторів. В усній масовій комунікації, до якої належить дискурс телебачення, логічним конекторам притаманна велика комунікативна значущість. Комунікативно доречний добір та успішне функціонування конекторів у телевізійному дискурсі уможливають адекватне подання інформації французькому суспільству, а, отже, є одним із складників формування суб'єктивних та об'єктивних позицій у соціумі Франції. Перспективним є, наприклад, вивчення гендерних особливостей уживання логічних конекторів у різних жанрах та програмах телевізійного дискурсу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Александровская Е.Б. Expression logique: Учебное пособие по французскому языку для старших курсов / Елена Борисовна Александровская. – М.: Нестор Академик Паблішерз, 2006. – 208 с.
2. Charaudeau P. Dictionnaire d'analyse du discours / P. Charaudeau, D. Maingueneau. – P. : Editions du Seuil, 2002. – 668 p.
3. Gieling P. La typologie textuelle / Janvier 2001 – http://www.oasisfle.com/documents/typologie_textuelle.htm

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Надія Гапотченко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри французької філології Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов.

Наукові інтереси: лінгвістика тексту, стилістика, дискурсивний аналіз.

Лілія Лєтченя – старший викладач кафедри французької філології Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов.

Наукові інтереси: практична граматики французької мови, порівняльна граматики французької та української мов.

ВЕРБАЛЬНАЯ И НЕВЕРБАЛЬНАЯ РЕАЛИЗАЦИЯ СОВРЕМЕННОЙ РЕКЛАМНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Юлия ГРУШЕВСКАЯ (Одесса, Украина)

У статті розглядається реалізація рекламної комунікації на прикладі послань української сучасної реклами.

The paper deals with the problems of realization of advertising communication on the basis of the examples taken from modern Ukrainian advertisements.

Большинством исследователей рекламы в коммуникативном аспекте она определяется как форма коммуникации, переводящая качество товаров и услуг на язык запросов и нужд потребителей. Рекламная коммуникация является особенной формой социальной коммуникации, поскольку она не только должна передать информацию от производителя к реципиенту с помощью языка или других знаковых систем, а убедить принять решение – совершить акт потребления услуги, идеи, товара. Эта проблема обуславливает актуальность научных разработок в рекламном деле в теоретическом и прикладном планах. Рекламу как неотъемлемую составную коммуникативной деятельности изучают достаточно давно, но в связи с многогранностью понятия проблемы рекламы как комплексного явления не могут считаться решенными. Отдельные вопросы языка рекламы анализируют работы Г. Джинджолии, Л. Компанцевой, В. Костомарова, Н. Непийводы, Л. Маньковой, Б. Потятныка, О. Семенюка, Л. Синельниковой, Н. Слухай, И. Туруты и др.

Лейчик В.М., рассматривая рекламу в лингвистическом аспекте, утверждает, что «реклама – это сложный, разноаспектный, многокомпонентный дискурс, включающий, прежде всего, языковые/речевые единицы, подкрепляемые разнообразными приемами и